

Reactie op het voorstel tot vaststelling van een Europees bevel tot conservatoir beslag

Auteur: M.C. (Charlotte) Kuyvenhoven, masterstudent Privaatrecht aan de Universiteit Utrecht

Afbakening

Graag reageer ik op een klein onderdeel van het voorstel. Ik beperk mij in deze reactie tot het deel dat betrekking heeft op de rekeninggegevens van een schuldenaar, namelijk de artikelen 16 en 17. Graag maak ik van deze consultatie gebruik kenbaar te maken dat invoering van het voorstel, in het bijzonder artikel 17, mijns inziens leidt tot een welkome aanpassing van de nationale regels op dit punt.

Aanleiding

Onder 1.2 "*Motivering en doel van het voorstel*" wordt aangegeven dat schuldenaren gemakkelijk aan tenuitvoerlegging kunnen ontsnappen door hun geld snel van een bankrekening in een lidstaat naar een bankrekening in een andere lidstaat over te maken. Een schuldeiser heeft weinig kans om de bankrekeningen van een schuldenaar in het buitenland te blokkeren, o.a. wegens gebrek aan transparantie ten aanzien van rekeningen van de schuldenaar.

Parallel met de nationale situatie

Dit probleem bestaat ook op nationaal niveau. Uit de European Payment Index (zie: <http://www.intrum.com/About-Us/European-Payment-Index/>) blijkt dat in Nederland 2,5% van de uitstaande facturen nooit worden betaald. Dit percentage ligt (ruim) boven het Europese gemiddelde van 1,8%. Ook in Nederland is een schuldeiser vaak onbekend met de bank- en giro nummers van zijn schuldenaar (er bestaat slechts een informatieplicht ten aanzien van periodieke inkomensbronnen). Als gedeeltelijke oplossing voor deze onwetendheid is de rechtsfiguur "multibankbeslag" bedacht. Dit komt neer op het leggen van lukraak beslag, zonder van tevoren onderzoek te doen of schuldenaar en bank een bankrelatie onderhouden. Hoewel in Nederland geldt dat een beslaglegger bij een bankbeslag geen specificatieplicht heeft (bijvoorbeeld "beslag wordt gelegd op het luxe vissen aquarium van het merk ABC, met een inhoud van 123 L") ten aanzien van het beslagobject (geld) onder een derde (de bank), moet de beslaglegger het beslagexploot wel betekenen aan de bank om een geldig bankbeslag te kunnen leggen.

Een werkelijk probleem

Het gebrek aan transparantie is een werkelijk probleem omdat banken zich geconfronteerd zien met talloze beslagleggingen die geen doel treffen (dit betekent hoge kosten die niet verhaald kunnen worden), schuldeisers zich blauw betalen aan het uitbrengen van beslagexploiten en schuldenaars moeten accepteren dat volstrekt willekeurige derden op de hoogte raken van het feit dat zij een vordering onbetaald laten. De nieuwste versie van de beslag syllabus d.d. 1 juni 2011 bevestigt de toelaatbaarheid van deze werkwijze (zie <http://www.rechtspraak.nl/Procedures/Landelijke-regelingen/Sector-civiel-recht/Documents/Beslagsyllabus.pdf>, p.21).

Omdat er volgens cijfers van de Europese Centrale Bank van begin dit jaar (zie: <http://www.ecb.int/press/pr/date/2011/html/pr110114.en.html>) 300 banken in Nederland zijn, is de gevonden oplossing van multibankbeslag mijns inziens kortzichtig. Naast de hierboven genoemde bezwaren voor de betrokken partijen zijn er ook maatschappelijke bezwaren. Genoemd kan worden dat willekeur niet binnen het executierecht past en de praktijk van multibankbeslag misbruik van beslagrecht oplevert.

Opvallend aan het voorstel

Artikel 16 van het voorstel verlangt dat een eiser informatie omtrent de bankrekening(en) van zijn schuldenaar verschaft teneinde een geldig bankbeslag te kunnen leggen. Indien eiser niet over deze informatie beschikt kan hij een verzoek doen tot verkrijging hiervan op grond van artikel 17. Opvallend is dat deze mogelijkheid thans (nog) niet bestaat in het nationale systeem.

Artikel 17 lid 5

In artikel 17 lid 5 zijn twee opties voor de lidstaten neergelegd, namelijk (sub a) voorzien in een bevel tot bekendmaking op grond waarvan alle banken op hun grondgebied verplicht worden te melden of

de schuldenaar bij hen een rekening aanhoudt of (sub b) aan tenuitvoerleggingsautoriteiten wordt toegang verleend tot informatie waarover de overheid, onder meer in registers, beschikt. Ook de onlangs (sinds 18 juni 2011) in werking getreden Verordening 4/2009 inzake onderhoudsverplichtingen bevat dit mechanisme, welke is neergelegd in artikel 61.

Beoordeling sub a

Deze optie heeft weinig zin als een bank zich verplicht voelt jegens zijn cliënt op grond van een contractuele zorgplicht mee te delen dat hem bevolen is rekeninginformatie te openbaren. De schuldenaar kan op die manier nog steeds geld wegsluizen naar een andere bankrekening of contant geld opnemen, waarmee de betaling aan de schuldeiser (nog steeds) wordt gefrustreerd. De kans dat een bank zich hiertoe verplicht voelt is groot. Dit probleem voorzag de Nederlandse wetgever al bij de totstandkoming van artikel 475g Rv (zie *Kamerstukken II 1982/83, 17 897, nr. 3, p.22*).

Beoordeling sub b

Voor de optie zoals neergelegd in sub b is daarom meer te zeggen. Echter meen ik - naast mijn twijfels over het bestaan van overheidsregisters die een volledig beeld geven van de rekeningportefeuille van een persoon - dat het bezwaarlijk is dat de bevoegdheid rekeninginformatie op te vragen is toegekend aan de tenuitvoerleggingsautoriteiten zelf. Het is onder deze optie mogelijk dat een ieder die maar beslag wil leggen (of dit pretendeert) zich tot een deurwaarder kan wenden om rekeninginformatie te achterhalen van zijn schuldenaar. De deurwaarder zal niet geneigd zijn eisen te stellen aan degene die om rekeninginformatie verzoekt, aangezien hij betaald krijgt voor het inzetten van zijn bevoegdheid. Dit kan ten koste gaan van het recht op privacy van niet alleen de schuldenaar, maar van een ieder.

Optie lancering onafhankelijk centrale instantie

Zoals al eens eerder is aangedragen in de literatuur (zie bijvoorbeeld de bijdrage van F.E.J. Beekhoven van den Boezem & R.H.W.A. Verhoeven 2009, 'Knelpunten bij de informatiebevoegdheid van gerechtsdeurwaarders en de opgaveplicht van uitkeringsverstrekkers, werkgevers en banken, in geval van derdenbeslag', in: N.E.D. Faber e.a. (red.), *Knelpunten bij beslag en executie*, Deventer: Kluwer 2009, p. 351-376) opteer ik voor lancering van een onafhankelijk centrale instantie die belast is met het bijhouden van rekeningnummers van burgers. Wegens onafhankelijkheid van de instantie is geen van de bij het bankbeslag betrokken partijen daarmee in het voordeel. Het lijkt mij wenselijk dat een schuldeiser aan bepaalde voorwaarden moet voldoen wil zijn verzoek om informatie worden ingewilligd. Over deze voorwaarden moet worden nagedacht. Uitgangspunt hierbij moet zijn dat rekening gehouden wordt met het recht op privacy van de schuldenaar.

Afsluitend

Invoering van artikel 17 van het voorstel vraagt om aanpassing van de nationale regels. Het is immers onwenselijk dat een grotere mate van transparantie ten aanzien van rekeninggegevens van de schuldenaar op Europees niveau kan worden bereikt dan op nationaal niveau. Lancering van een onafhankelijk centrale instantie zou zowel in de Europese als in de nationale behoefte voorzien (meer) transparantie te verkrijgen omtrent bank- en gironummers van een schuldenaar.